

פרוטוקול מס' 29

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
יום ב' י"א בסיון תש"ל - 15.6.70 שעה 11.00

נסח:

חברי הוועדה:
א. כץ - היו"ד
פ. אביזוהר
ש. ארבל-אלמוזלינו
ב. אליעזר
ח. גרוסמן
א. ורדיגר
ש. לוי
ד. קורן
י. תמיר

מזכיר הוועדה: פ. פלקטר
רשמה: צ. ספרן

סדר היום: דוח מסיון משלחת ועדת החינוך והתרבות בבית-שאן.

(180670)

1020 -

אני פותח את הישיבה.

הי"ר א. כץ:

י. תמיר:
לפני כמה חודשים דנו במסע נבחרת הכדורגל
לפכטיקו, שסיימה לפני כמה ימים את השתתפותה
במשחקים בהצלחה די ניכרת. מה אתה חושב לעשות כדי לציין אירוע זה?

הי"ר א. כץ:
שלחתי להם מברק בשם הוועדה מיד לאחר הישגם
האחרון. כן יכולה הוועדה לקבל החלטת ברכה
לנבחרת, למאמנה ולאחראים עליה על ההישג הנאה במשחקי גביע העולם על
שם רימא.

כשתחזור המשלחת לפכטיקו תיפגש אתה ועדת הפסגה
לענייני ספורט ותסיק את המסקנות והלקחים.

דוח מס יור משלחת ועדת החינוך והתרבות בבית-שאן

לאחר הפגזה בית שאן בקטיונות יצאה משלחת של
הוועדה לסיור בעיר. הרכב המשלחת: חברי-הכנסת עדה פיינברג-סרני,
מאיר אביזוהר, אני ומזכיר הוועדה מר פלקסר. התקבלנו על ידי יושב-ראש
המועצה היוצאת מר מחלוף וסגנו חבר-הכנסת דוד לוי, על ידי מפקח מחוז
הצפון אבא ליסי ועל ידי שני מפקחים.
אחד של הסקטור הטפילכת-ידתי. סיירנו במקום, שוחחנו עם אנשי המקום
ועם אנשי הפיקוח בשיחת סיכום. עסקנו רק בנושא הפדגוגי ולא התעניינו
בבעיות סוניציפליות וכלכליות של העיר.

אניא בפניכם חלק מן הרשמים שלנו:

א. טוב שערכנו את הסיור, שאיפשר לאנשים לפרוק
מה שהעיק עליהם ואיפשר לחברי הוועדה שסיירו להתרשם ישירות מן המצב.

ב. מן האספקט הבטחוני: חלק מן הפקלטים של בתי
הספר בהם ביקרנו נמצאו בלתי ראויים לשיעורים. הפקלטים בלתי מאווררים,
חסרי מים, חסרי חשמל ופשטשים גם את השכנים הגרים ליד בית הספר. אין
כל בטחון שתכולתם של פקלטים אלה מספיקה לכל התלמידים.

ג. כ-40 כיתות נפסלו על ידי שירותי הבטחון
והג"א מלשמש כיתות לימוד. כהסדר ביניים שוכנו תלמידים במבנים ציבוריים,
פקלטים וכיתות של בתי ספר על-יסודי - המסיימים את לימודיהם ב-20.6 -
וכן צורפו כיתות.

ד. בית ספר "החלוצים" הנמצא כולו בצריפים, וכן
שלוש כיתות וחדר אוכל בבית ספר "הגלבוע" נפסלו. כן נפסלו שני גני
ילדים וילדיהם הועברו לגנים אחרים.

ה. הבעיה העיקרית היא הכשרת כיתות ראויות
הבניות בטון וללא גג רעפים - לקראת שנת הלימודים תשל"א. החשש הוא שלא
יימצא כוח עבודה לביצוע משימה זו, גם אם התקציב לכך מוכן.

ו. יש לוודא מציאת קבלן מתאים לביצוע העבודות
ופסידתן בזמן.

ז. כפתרון ביניים מוצע להוציא את הילדים, בפגרת
הקיץ, מן העיר לאזורים שקטים יותר.

ח. קיים מחסור בדירות לשרתים שתהיינה צמודות
לבתי הספר. הפנהלים ביקשו ממשרד החינוך לעשות מאמץ ולבנות דירות
לשרתים, שתהיינה קרובות או צמודות לבתי הספר.

לגבי כוח אדם:

א. יש לציין בחיוב את מסירות הפורים, הפנהלים
והמפקחים בעיר בית-שאן. הפורים משמשים כגורם מחנך ופייסב גם בחברת
המבוגרים.

היור א. כץ:

ב. כ-1/5 מן המורים נוסעים יום יום לבתיהם שמתוך לעיר. כ-1/3 נוסעים לבתיהם אחת לשבוע. שאר המורים, כמחצית, הם תושבי קבועים בעיר. המנהלים כולם גרים במקום עם משפחותיהם.

ג. יש לציין את דעת הישגים הנאותה של חלק בלתי מבוטל של תלמידים בבית-סאן - דבר שהפתיע את חברי הוועדה לטובה ביחוד לאור טיפצאי ועדת איש-שלום שקבעה כי הישגי הלימודים בבית-סאן אינם עומדים על רמה נאותה. אין לדעת אם בית הספר על שם הרמב"ם שבו ביקרנו והתושבו טוב כל כך מייצג את כל בתי הספר במקום, אבל עלינו לרשום לפנינו שבבית סאן קיימים גם מוסדות כאלה.

ד. המורים ביקשו לעשות לפניעת גיוסם למילואים, בעיקר בחקופת הלימודים, מה גם שבית-סאן היא ישוב ספר. מדובר בהיקף בלתי מבוטל של מורים-גברים המגויסים למילואים.

ה. נתבקשו להגביר את קצב שליחת מורות-חילות למקום, כדי שלא יהיה מחסור במורים וכדי שאפשר יהיה על ידי עודף של מורה או שתיים לפלא מקומו של מורה שחסר.

ו. הובעה משאלה לקיים במקום השתלמות למורים כדי לקשור את המורים למקום.

ז. נתבקשו לעשות לשיפור תנאי הדיור של מורים ומנהלים בעיר, שהם בחלקם הגדול אבות למשפחות פרובות ילדים וגרים בדירות קטנות ביותר, שבנוסף לכל אינן עונות גם על הצרכים התרבותיים הקשורים למקצועו של המחנך.

ח. רוב בוגרי בתי הספר התיכון עוזבים את העיר בסל העדר תעסוקה פתאומה במקום ובשל שיקולים חברתיים.

פ. אביזורה:
התרשמותי דומה להתרשמות היושב-ראש. זועק בעיקר ענין הפקלטים שאליו אנחנו חייבים להפנות את תשומת לב משרד החינוך, משרד הפנים ומשרד הבטחון.

אני רוצה לחזק את הרושם שבתוך המערכת הסוציאלית המפגרת והפרובלימטית הקיימת בבית-סאן עושה חבר המורים - שנטל על עצמו תפקידי מנהיגות מקומית - רושם מעודד.

מספר הילדים שבא אותו יום לבית הספר ושהיה מועט - ייתכן מתוך חשש ההורים לשלוח אותם - עורר את השאלה אם אוכלוסית בית-סאן אינה מתרוקנת. הרושם היה שיש טכנה של איזו שהיא ארוזיה באוכלוסיה.

ראוי לציין לשבח, כאיזון לדוח ועדת איש-שלום, כי בבית הספר על שם הרמב"ם התרשמו ששני הנושאים, מדע וחינוך גופני, אינם נמצאים בפיגור. אני מציין זאת כי בדיון על הריפורמה הבנתי שבחלק גדול של מערכת החינוך הדתי יש פיגור בשני נושאים אלה.

י. תמיר:
שורש הרעה בבית סאן הוא בהתפתחות העניינים העגומה שהיתה בה ובניהול המינהלי הכושל של הרשות המקומית.

הצעות:

א. מאחר שברשות המקומית חל מפנה על ידי מינוי מר שרייבוים כראש הוועדה הקרואה שנתפנתה כמקום, צריכים חברי הוועדה שביקרו בבית-סאן להיפגש אתו ולדווח לו על טיפצאיהם והתרשמותם, אין ספק שדברים מסויימים ייעשו במהירות על ידי איש זה, שהוא נמרץ ובעל כשרון מעולה. לניהול רשות מקומית.

ב. יש לחקן את העוול שנעשה לבית-סאן על ידי הערת ועדת איש-שלום לגבי הענין החינוכי. יש להיפגש עם איש-שלום או להשתתף מחר בישיבת ועדת הפנים, הדנה במסקנות לגבי בית-סאן, ולהעיר את הערותינו כדי שתגובת ועדת החינוך והתרבות של הכנסת תובא לידיעת ועדת הפנים ולידיעת אנשי בית-סאן, הרגישים לענין זה.

י. חמיר:

ג. יש לפרסם קריאת עידוד לארגוני הנשים שקיבלו על עצמן להוציא אלפי ילדים פשוטי הספר ולהעביר אותם למקומות בטוחים יותר בחקופת הנופש.

א. רזיאל-נאור:

תנאי הדיור בבית שאן בוודאי אינם תלויים במצב הבטחוני אלא בחטא הקדמון של תכנונים משונים שהתחילו בהם לפני שבע-עשרה שנה ושהם מגוחכים ובלתי פוזדקים. אין ספק שלתנאי הדיור הגרועים השפעה על הרצון והיכולת ללמוד ולהתפתח, מה גם שמדובר כאן במורים.

המצב בישובי הספר בכללו הוא כבי רע ולכך צריכה להיות נחונה חרדתה של הוועדה, שצריכה לחפש דרכים כיצד להציל את מצבם.

מבנים מחוברים דליקים בוודאי אינם נחלת בית- שאן בלבד והחלפתם במבנה של קבע ראוי היא ממושכת. יש לעניין בדבר זה את ועדת הכספים של הכנסת, כדי שגם היא תתרשם מחומרת המצב ותחפש בחקציבים השונים דרכים להיקון המצב בדחיפות.

הוצאת הילדים מן המקום לחודשי החופש היא טובה, אך צריך שיהיה ברור לילדים, להורים ולמורים שמדובר באירוח בלבד ולא בצעדים ראשוניים לעזיבה.

אני מצדדת בעידוד הגופים הציבוריים העושים בכיוון זה.

הי"ר א. כץ:

מכיוון שביקור במקום אחת לחודשיים-שלושה אינו מספיק אני מציע שחברי הוועדה יתנדבו לאפי' שלוש עיירות פיתוח בספר - קריית שמונה, בית-שאן ואילת - לגבי עניינים הקשורים לחינוך בלבד. האימוץ יכול להתבטא בביקורים תכופים במקום ובמעקב אחר בקשות שונות במשרדים הממשלתיים הנוגעים בדבר.

ג. אליעד:

כחבר-כנסת אני מתהלך בהרגשה קשה מאד, שאין בכוחנו להביע ולהביא לתיקונים שבהם אנחנו מעוניינים. הייתי רוצה שעניין בית-שאן - שבה המצב שואת ממש - יהווה את המבחן לכוחנו להזיז דברים. עלינו להגיש תזכיר למשרדים הנוגעים בדבר, בו תבוא תביעה מצד הוועדה להיפגש עם השרים הממונים עליהם: שר החינוך והתרבות, שר הפנים ושר הבטחון. תהיינה פגישות ויהיה מעקב של הוועדה אחר פילוי הדרישות שנכללו באותו תזכיר.

לגבי הוצאת הילדים בחודשי הקיץ: יש לעשות הכל כדי שילדים אלה יתקבלו בקיטנות בכל הארץ. שהייתם נטרונז נראית לי עדיפה על חלוקתם לבתיים פרטיים, שבהם הם יכולים לעמוד על הפער הגדול שבין חיי משפחותיהם וחיי המשפחות אצלן יתארחו.

ח. גרוסמן:

אירוח הילדים בבתיים פרטיים הוא בבחינת פילנטרופיה באמת ורצוני היה שמשרד החינוך והתרבות יקבל על עצמו את ארגון הקייטנות לילדים האלה.

עניין השיכונים אינו בלעדי לבית-שאן. ביקרתי בישובים דומים וראיתי את הדירות הקטנות המחאימות לזוגות צעירים או למשפחה בת ילד אחד, אך לא למשפחה בנות שמונה-עשרה ילדים. אינני יודעת אם ועדת החינוך והתרבות יכולה לעסוק בזה מנקודת ראות של חינוך, אך צריך בכל זאת להעלות את הבעיה.

קיימת גם בעיית המקלטים אך אין לדעת מה יהיה לאור ההחלטה לקצץ בתקציב הבניה, הפיתוח, וגם בתקציב השוטף.

אני מקבלת את הצעת האימוץ, אך לא לגבי שלוש ערים בלבד. כל חבר ועדה יכול לאפי' עיירת פיתוח הקרובה למקום מגוריו, ואימוץ לגבי ענייני חינוך בלבד.

הי"ר א. כץ: זו היתה הכוונה.

ד. קורני: מנכ"ל הביטחון, הפעילים באזור בית-שאן, יודע לי שיש תקציב נוסף, של כמה מאות מליוני ל"י, המיועד לענייני בטחון בבית-שאן, אך מדובר במקלטים ובחדרי בטחון ולא בכיתות. למטרה זו היה משרד החינוך צריך לתת את דעתו ואת תקציבו. אינני יודע מה מנע ממשרד החינוך לבנות כיתות בבניה קשוחה מאז 1967, כשהתחילו להפגין את המקום. מן התקופה הזו ואילך אינני בטוח שאמנם יש כיסוי לדברים שנאמרו ליושב-ראש, שיש לכך תקציב. רצוי שנזכור כי עד עכשיו היה זה מקובל שמשרד השיכון, כאשר הוא בונה ישוב או שכונה, בונה גם את המרכז הקהילתי, לרבות בית הספר. עכשיו התקציב מנותק והאחריות מנותקת ונופלת על משרד החינוך בלבד.

ש. ארבל: הביצוע הוא בכל זאת בידי משרד השיכון.

ד. קורני: השאלה אם נעשה חוזה או לא. יו"ר המועצה האזורית בעסק בית-שאן אמר לי שעריכת חוזה נמשכת חודש. על דבר זה צריך להרים קול זעקה.

אני מציע לא להניח למשרד החינוך בעניין תקציב המקלטים. גם סגן שר החינוך והתרבות חזני דיבר על כך שדרושים כ-90 מליון ל"י לעניין זה ולא ידוע אם נמצא לכך אפילו המליון הראשון.

באשר לקייטנות: ידוע לי שארגוני הנשים מתארגנים השנה לקייטנות בקנה מידה גדול לכל ישובי קו האש, לרבות ישובי הצפון שעל גבול לבנון. יש הרבה הצעות לאירוח הילדים בבתי פרטיים, אך נראה לי שרצוי היה יותר למצוא מקומות מתאימים, כמו חניונים בטבעון או באזור נהריה. אם נוכל לתרום משהו בכך שנשפיע על הגורמים הנוגעים בדבר לקלוט ילדים אלה, נעשה דבר גדול.

אני מקבל בברכה את ההצעה להיפגש עם פר שרייבוים. אפשר להזמין אותו לוועדה.

אני מקבל את הצעת אימוץ העיירות, אך הייתי מוסיף עוד עיירות כמו שלומי או מעלות.

ש. ארבל: לא כיום נוצר המצב החברתי הקיים בבית שאן והדיור הבלתי מתאים. הוא קיים משך כל השנים, התרענו עליו כל השנים ולולא הייתה בית-שאן בקו האש יחכן שהיו מפשיכים שלא לשים לב למצב זה. הוא הדין בקרית-שמונה וביישובים אחרים בארץ. איננו יכולים לתקן את המצב כולו, אלא עלינו לדעת מה סדר העדיפות ובהתאם לכך לפעול.

קיימת ועדת שרים מיוחדת, בראשותו של השר בליילי, לעניין היישובים בקו האש ויש לה תקציב מיוחד לנושא זה. צריך להיפגש עם ועדה זו ולברר אתה מה ניתן לעשות בבית שאן מבחינת הדחיפות.

לגבי הקייטנות: אינני חושבת ששהייה של ילד בבית-שאן משך שבועיים במשפחה אחרת מערער את נפשו. ידוע לי שמועצת הפועלות מתכוננת לארגן את הקייטנות כל שער הצהריים יימצאו הילדים בצוותא ורק אחר הצהריים יימצאו במשפחות.

אימוץ יישובים על ידי חברי הוועדה צריך להיעשות רק לגבי הנושא החינוכי.

ש. לוי: לעניין המקלטים: כ-50% מילדי ישראל, לרבות בגני הילדים, אין להם הגנה בפני התקפות מן האוויר. בעקבות הצעת לסדר-היום בנושא זה החליטה הכנסת להעביר אותו לדיון בוועדה משותפת לוועדת החינוך וועדת הפנים בראשותו של חבר-הכנסת סורקיס. דיוני ועדה זו נתקעו, ואני מציע שוועדת החינוך תפנה באופן רשמי ליושב-ראש הוועדה המשותפת ותבקש ממנו דיווח על מה שנעשה כדי לקדם את עניין המקלטים בבתי הספר. עלינו לעשות זאת בהקדם, שעה שמכינים את התקציב לשנת 1971. אולי נוכל להציל דבר מה.

לגבי חנאי עבודה ומגורים של מחנכים: יש מורים ביישובי הספר או ביישובים שעל קו האש, העומדים לעזוב את עבודתם. אם לא נדאג שמחנכים העובדים במקומות כאלה יהיו פטורים מדאגות קיום אלמנטריות

ש. לויין:

ומובטחים באפשרות השתלמות אי אפשר יהיה לעכב בעד טובי המורים פלעזוב. יישארו באותם מקומות רק אלה שאין להם כל ברירה. ועדת החינוך יכולה לתבוע ממשרד החינוך גם דיון וגם דוח על מה שעומד המשרד לעשות כדי לשפר את תנאי העבודה, החיים והמגורים של המחנכים ביישובים אלה.

א. רוזאל-נאור: להצעת אימוץ מספר עיירות: הכנסת כפוסד של הפדינה כולה אינה יכולה לקבוע שמקום פלוני נמצא לה כחותם על זרועה. היא יכולה להצביע על כך שמקום פלוני נמצא בקו האש והפדינה צריכה לעשות דברים מטלכתיים בנידון. אין לערבב את התחומים.

יש לעשות הכל כדי להזיז את ענין הפקלטים בבת-הטפר. אני מציע שנדרוש ממשרד החינוך שיבוא השר וישמע מפי הוועדה את כל הדברים האלה. כוועדה איננו יכולים לפנות לשדים אחרים או לממשלה בכללותה. כתובתנו היא שר החינוך ועל יושב-ראש הוועדה לבקש ממנו להתפנות ולבוא לוועדה בעקבות בעיות חמורות שהזמן גרמן.

ביצוע:

לדבריו של חבר-הכנסת אליעזר על כך שלוועדה אין כוח/ כך הוא המשטר שלנו. אנחנו יכולים לעשות רק מה שמאפשר לנו הכנסת ואיננו יכולים להתערב בביצוע. באופן אישי יכול חבר-הכנסת ליזום ולאמץ לו מקום מסויים. כוועדה איננו יכולים לעשות יותר מאשר לקרוא למשרד החינוך ולהפנות אליו את הדברים.

י. חפיר: אם מגלים יוזמה מלווה לחצים לגיטימיים בתחומים מסויימים אין התוצאות פאחרות לבוא. אם בעקבות הדיון יטיק יושב-ראש הוועדה את המסקנות כפי שהצענו ויפעל יחד אתנו על מנת שהמסקנות תהיינה לנגד עיני המבצעים, אין לי ספק שהעניינים יזוזו.

פ. אביזוהר: על מפת הארץ יש כרגע שלוש נקודות תורפה - אילת, בית-שאן וקרית-שמרונה, הנמצאות על קו האש. החמורה מכולן בית-שאן. אם נעקוב מעקב שוטף אחר המערכת החינוכית של שלוש נקודות אלה נשמע כמה ציבורי למערכת זו בקו האש, בחלקה הרגיש ביותר. מכיוון ששורת באותם ישובים הרגשת יתמות רצוי היה שנחלק בינינו את שלוש המקומות ונקיים מעקב שוטף - מבלי לפגוע במבנה שעליו דיברה חברת-הכנסת רוזאל-נאור - אחר המערכת החינוכית. נפלא על ידי כך פונקציה שלנו ולא של אחרים - פונקציה שהיא אולי החשובה ביותר במערכת החינוכית בזמן מלחמה.

הינד א. כץ: לסיכום:

א. אין כל כוונה שהוועדה תחדוג מן התחום החינוכי המוגדר של הנושא.

ב. יש לראות את בית-שאן כבעיית מוקד. במקביל לה קרית-שמרונה ואילת - שבה יש לחת עדיפות ראשונית: 1. לפקלטים. 2. לכיחות דאורות.

ג. דאגה לצורות המורים על כל הפרובלמטיקה המשתמעת מכך: תנאי עבודה, מגורים והשתלמות.

אם נצמצם את פעילותנו לשלושה תחומים מוגבלים אלה נשיג דבר מה בכוח הלחץ והשכנוע.

במקום אימוץ נשתמש במילה מעקב, והכוונה: א. מעקב במישור הגיאוגרפי המסויים כדי לראות מה נעשה במקום. ב. מעקב במישור של הכנסת, בהסתמך על קשריה וכוח סמכותה.

הצעות חברי הוועדה:

1. פגישה עם יושב-ראש הוועדה הקרואה בבית-שאן.
2. הפניית חשומת לב ועדת הפנים לרמת החינוך בבית שאן, שאינה תואמת בדיוק את מסקנות ועדת איש-שלום.

היו"ר א. כץ:

3. תזכיר למשרדים הנוגעים בדבר.

3. דירבון במישור התקציבי וההפעלה של בנין

40 כיתות החסרות בבית-שאן.

4. בדיקת קליטת הילדים המאורגנת בפגרת הקיץ.

5. בדיקת הנושאים שהועלו בוועדה השרים המיוחדת

לישובי קו האש.

6. קבלת דיווח מיושב-ראש הוועדה המשותפת לנושא

הפקלטים בבתי הספר.

7. הזמנת שר החינוך והתרבות.

הישיבה נבעלה בשעה 13.15